

האוצר של אמא:

מַחְבֶּרֶת הַתַּנְיָא

הנערה שלמדה עם אביה חסידות עוד לפני העדנה החסידית של העת האחרונה, גמאה בכוחות עצמה את כל ה'משנה ברורה', הקימה בית של תורה והמשיכה כל חייה בלימוד נשי בחברותות בספרי השקפה, מוסר והלכה > **הרב אלישמע כהן**, ראש ישיבת חומש, מתאר את **הפריחה הדרמטית** בחומש אחרי שנות ציפייה ומאבק ארוכות, מדבר על **המלחמה ועסקת החטופים** בראות עיניו, ומספר על אמו **הרבנית ליביה** ע"ה ושקידתה הגדולה בתורה, ועל הממצא המפעים מפרי עטה שגילתה המשפחה ויוצא זה עתה לאור עולם: **סיכומיה הבהירים לספר התניא**

בניה זית ויוחאי אלימלך רווה

שלום הרב, מאז הפעם האחרונה שדיברנו ישיבת חומש השתנתה מאוד, וגם עם ישראל השתנה מאוד...

אכן, לפני שבועיים היה יום הזיכרון השלישי של תלמידנו יהודה דימנטמן הי"ד, שנרצח בדרכו לביתו בתום יום לימודים בחומש, וערכנו לו אזכרה בישיבה. אמרתי שם שבדרך כלל כשעוברים פרקי זמן כאלה ישנה אווירה של פליאה על המהירות שבה עבר הזמן, אבל אצלנו אני מרגיש ששלוש השנים האחרונות לא עברו מהר כלל. הן עברו עם המון שינויים והתקדמויות - לא רק בחומש, אלא במדינה כולה. אלו היו שלוש שנים מלאות, עמוסות מאוד.

לדעתי, הצעדה שהייתה בסוף השבעה של יהודה הי"ד, היא זו שחוללה שינוי גדול ופרצה את גבולות חומש אל התודעה הציבורית. מאז התקדמה חומש לאין ערוך. מה שקורה שם היום הוא פשוט נס מתגלגל. ברוך ה', יש כאן ישיבה עם בית מדרש, פנימיות, חדרי אוכל, משפחות של אברכים שגרות שם וגם משפחות מסביב. המקום ממש הולך ונבנה. כיום מתגוררות בחומש כבר תשע משפחות, וזה משהו שקשה לתאר אותו במילים.

הרב עצמו גר כיום בחומש?

עדיין לא, אבל אנחנו מתחילים בקרוב לבנות בחומש, בעזרת ה'.

זה באמת דבר שהיה נראה דמיוני לחלוטין במשך השנים שלפני כן.

"דמיוני" זו מילה נעימה. אנשים כל הזמן אמרו לנו שזה הזוי, שאין שום סיכוי שזה יקרה. האמת היא שגם אנחנו, כששאלו אותנו

אם יש לנו איזה אופק מעשי, תמיד אמרנו שהפעילות שלנו היא מתוך אהבה גדולה לארץ ישראל ושאנחנו מאמינים שיצמחו ממנה דברים טובים, אבל לא היה לנו שום ציור מעשי איך זה יקרה.

הקדוש ברוך הוא לקח את זה למקום טוב שאף אחד לא היה יכול לצפות, ואני חושב שהמהפך הזה הוא לא רק בחומש אלא הוא משהו הרבה יותר רחב. כמו שאמרנו תמיד: "חומש תחילה". זה הרים באופן כללי את רוח הציבור, שהיה בייאוש גדול מאז הגירוש מגוש קטיף וצפון השומרון.

היא גם סחפה אחריה כמה חברות. ואכן, היא זכתה ונישאה לאבי יבדל"א (הרב יצחק אורי כהן, ראש כולל מר"צ. י.א.ר).

במהלך התקופה הזו היא הבינה שכדי להתפתח צריך ללמוד הרבה – גם לימודי הלכה למעשה וגם בכל הנושא של עבודת ה', המוסר ותיקון המידות. כך למשל, אמא החלה ללמוד בגיל 17 בערך את ספר התניא יחד עם אביה, הרב קהתי, שבא מבית חסידי. זו הייתה תחילת הלימוד, כשלאורך השנים היא למדה עוד המון ספרים נוספים.

לפני שסבי הוציא לאור את סדרת הספרים של המשניות המבוארות, הוא היה מפרסם 'קונטרסים' של ביאור משניות ובהם גם 'פינת הלכה'. את פינת ההלכה הזו כתבה אמא ע"ה שהייתה אז בחורה צעירה, ובמהלך עבודתה על פינות ההלכה הללו היא עברה על כל ה'משנה ברורה'! בהמשך היא למדה ספרי מוסר רבים, כמו 'מכתב מאליהו', 'עלי שור', 'נפש החיים' ו'פחד יצחק'. בספרייה הגדולה של אבי ישנם שני מדפים של ספרי מוסר וחסידות, ותמיד היינו אומרים שאלו המדפים של אמא...

מאפיין ייחודי של אמא היה החשיבות הרבה שהיא העניקה ללימוד בחברותא. והנה אנקדוטה מעניינת: בתקופת מגוריהם של

הספרייה של אמא

באופן אישי, האירוע שכאמור חולל את השינוי הגדול בחומש - רציחתו של יהודה דימנטמן הי"ד - חל סמוך ליום הזיכרון של אמי מורתי, מרת ליביה ע"ה, ובאותה שנה שני האירועים האלה מאוד 'התערבבו' אצלי.

נשמח לשמוע מהרב על דמותה של אמו והרקע המשפחתי שלה, כמו גם על האוצר הרוחני ששמענו שמצאתם בין חפציה אחרי פטירתה...

אמי נפטרה בכ"א טבת תשע"ח, לפני שבע שנים, בגיל 77 – בגימטרייה עז, שנזכה יהיה עוז לישראל בעזרת ה'. כבתו של הרב פנחס קהתי זצ"ל, שכתב והוציא לאור את סדרת 'משניות מבוארות', היא חוותה בבית ילדותה את טעמה המתוק של התורה כשראתה את אביה יושב ולומד שעות רבות.

הרב זוכר את הסבא, הרב קהתי?

אני זוכר אותו מעט מאוד, כשהוא נפטר הייתי בן 4 וחצי. אני תמיד לא בטוח אם זה זיכרון אמיתי או שאני זוכר את הסיפורים הרבים ששמעתי עליו...

בכל אופן, כבר מגיל צעיר, אמי בחרה בדרך מיוחדת מאוד. בשונה מחלק מחברותיה, היא הקפידה על קיום מצוות קלה כבחמורה. כמו כן, בצעירותה היה נהוג ללכת להתנדב בגרעיני נח"ל ולאחר מכן להתגייס לצבא, אבל היא החליטה אחרת: בסיום לימודיה בתיכון היא הלכה ללמוד מקצוע, כי היה ברור לה שהיא רוצה להתחתן עם בן תורה, ולאפשר לו לשבת וללמוד תורה בהתמדה.

בס"ד

לב לדעת
תפארת שמשון

תוכניות בלימוד חסידות

הזדמנות נוספת להצטרף למסלול הלימוד

תלמידי ישיבות גבוהות הסדר ואברכי כוללים, מוזמנים להצטרף לאחת מתוכניות הלימוד בספר התניא ובמאמרי חסידות

המבחנים לשלישי שני - חודש אדר | המבחנים יתקיימו באתר לב לדעת ובמספר מוקדים ברחבי הארץ

תוכנית התניא – ליקוטי אמרים

פרקים א-יז	פרקים יח-לד
למצטרפים חדשים	לתלמידים שנבחנו בהצלחה על פרקים א-יח

תוכנית מאמרים מבעל התניא	תוכנית שער היחוד והאמונה
חוברת ב	פרקים א-ז

מאמרי אדמו"ר הצמח צדק והרש"ב

מלגות

מציון 85 ומעלה 400 ₪ | מציון 75 ומעלה 300₪
בונוס: ממוצע ציון 85 ומעלה ב-3 הבחינות במהלך השנה,
על לקוטי אמרים/מאמרי בעל התניא מזכה ב-100 ₪ נוספים

המלגות ניתנות בכרטיס לב לדעת לרכישה ביריד החסידות י"ט כסלו, רשת חנויות אושר עד, רשת חנויות ספרי אור החיים ודברי שיר.

הרשמה

אצל הנציגים בישיבות
עמדות ואתר נדרים פלוס
במשרדי לב לדעת
טלפון: 072-221-9050 שלוחה 5

הרשמה חובה / לא ניתן להבחן על חומר שנבחנו עליו בהצלחה בעבר
את ספרי הלימוד ניתן לרכוש בחנויות ספרי אור החיים ואצל הנציגים בישיבות

לפרטים ויצירת קשר מענה טלפוני: 072-221-9050 | שלוחה 5 בימים א-ה בין השעות 13:00-15:30 | מייל lladaat@gmail.com

שו"ת עם רבני לב לדעת | 072-221-9050 | שלוחה 2 בימים א-ה בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

הוריי בכרם ביבנה, הגיעה להתגורר בשכנותם אישה ושמה חנה תובל. חנה סיפרה לנו שזמן קצר אחרי שהגיעה לגור שם, אמי פנתה אליה והציעה לה ללמוד איתה בחברותא. חנה לא ממש הבינה מה אמא רצתה ממנה... היא שאלה אותה: "ללמוד? לומדים בבית ספר או באוניברסיטה", אבל אמא ענתה: "לא, אישה צריכה ללמוד, היא צריכה לדעת מה עליה לעשות". ואכן הן למדו יחד שנים רבות.

את ספר התניא היא למדה במשך השנים עם כמה נשים בחברותא. הרבנית גרינברג, אשתו של הרב מרדכי גרינברג ראש ישיבת כרם ביבנה, סיפרה שהיא למדה איתה את כל הספר, מההתחלה ועד הסוף.

פנינה של חיבור

זה מרתק, בפרט כשאנחנו עומדים לקראת יום ההילולא של אדמו"ר הזקן בכ"ד טבת. נשמע שספר התניא היה חביב עליה במיוחד.

בהחלט, וכאן אנחנו מגיעים אל הסיפור המעניין. לאחר פטירתה מצאנו בין חפציה, בין הדברים המועטים שכתבה בחייה, מחברת בכתב ידה הרהוט והמסודר ובה סיכום בהיר לספר התניא כולו!

למען האמת, בהתחלה לא הבנו את גודל האוצר שתחת ידינו. במהלך ה'שבעה' הגיע לנחם אותנו הרב יצחק גינזבורג שליט"א, והראינו לו את המחברת. הרב ישב במשך דקות ארוכות ועיין במחברת. אלה היו רגעים מיוחדים, כולם שותקים והרב יושב וקורא. כשסיים, הוא אמר: "תוציאו את זה, תפיצו את זה, זה מאוד מיוחד". התרגשנו מאוד, ומאז כל הזמן היה לנו חלום לערוך ולהוציא את המחברת הזו לאור עולם.

ביום השנה הראשון הוצאנו לאור חוברת זיכרון לעילוי נשמתה עם תולדות חייה, וצירפנו מספר עמודים מתוך המחברת, בלי השקעה רבה. זמן קצר לאחר מכן, אחד מאחייניי, שלומד בישיבתנו בחומש, החליט שהוא לוקח את הפרויקט הזה על עצמו. הוא התיישב והקליד את כל המחברת, ואחר כך ישבנו יחד כדי להגיה את הדברים. באופן כללי, הכתיבה שלה הייתה בהירה מאוד, כאמור, כך שלא היה צורך בתיקונים רבים. וברוך ה', אחרי מאמצים רבים, לפני יום השנה השביעי לפטירתה של אמא זכינו להדפיס מהדורה ראשונה ומצומצמת לבני המשפחה, ובקרוב בעזרת ה' זה יצא בצורה מסודרת יותר.

אחד הרגעים המרגשים ביותר במהלך העבודה היה כאשר שלחנו את החומר הערוך לרב גינזבורג, והוא כתב לנו ברכה חמה ביותר לרגל ההדפסה. הוא כתב שהחיבור "זך וברור" ושכל מילה בו היא "פנינה, שקולה ומחושבת היטב", והמליץ בחום להוציא לאור ולהפיץ אותו – וכך נעשה בעזרת ה'. זו באמת זכות גדולה בשבילנו.

האם ידוע לכם על סיכומים שלה לספרים תורניים אחרים?

כן, אבל אני חושב שהתניא הוא הספר היחיד שהיא סיכמה מההתחלה ועד הסוף.

את הסיכום היא כתבה בשטף אחד ארוך, כשהיא מציינת את הפרקים בשולי העמוד. כפי שעולה מהסיכום, היא ראתה בתניא ספר של 'עבודה'. היא התמקדה בעבודה הנפשית שהספר דורש, במלחמה בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית, ולא נכנסה להערות פנימיות ועמוקות.

אחד הדברים שמאוד עזרו לה ושימחו אותה בלימוד התניא היה הביאור של הרב עדין אבן־ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל. גם בחיבור בו אנחנו עוסקים ניכר שהיא הכניסה הרבה מהביאור שלו.

הסיכום אינו ארוך יחסית, הוא ממלא כ־75 עמודים הכתובים בשפה בהירה ונגישה, ובהחלט יכול לסייע מאוד ללומדי התניא.

האם מעולם לא ידעתם על הסיכום הזה?

אישית, אני לא ידעתי שהיא כתבה סיכום כזה. כשדיברתי עם נשים שלמדו איתה, הן אמרו שהן ידעו שהיא כותבת לעצמה סיכום, אך אף פעם לא ראו אותו. כנראה שהיא לא כתבה אותו תוך כדי הלימוד, אלא בין לבין.

האם היה לכם קשר לחסידות בבית?

להורים שלי פחות, אבל לסבי, הרב קהתי, היה קשר. הייתה לו גם התכתבות עם הרבי מלובביץ'.

קראתי פעם שהרבי ביקש ממנו שיכתוב פירוש גם על התורה.

נכון, היה סיפור כזה, והוא ניסה – יש לי בבית חוברת עם ביאור שלו על אחת הפרשות – אבל לא הצליח. אגב, זו הייתה אחת ה'הוכחות' שלו לאמירה שהפירוש שלו למשניות לא נוצר בזכות כישרונו אלא בגלל שליחותו – שהוא ניסה לכתוב על התורה וזה לא 'זרם' לו. השליחות שלו הייתה למשניות, והכוח לפרש אותן זרם לו דרך הידיים... כך הוא אמר כמה פעמים.

בימים ההם - בזמן הזה. למעלה: ישיבת חומש בשנות המאבק. למטה: הישיבה כיום.

רוח של בריאות

אנחנו נמצאים היום במלחמה רב־זירתית ובימים לא פשוטים, ועסקת החטופים הנוכחית תורמת גם היא את חלקה למצב הרוח הכללי השורר בעם...

אמנם כדבריך, לא ברור לנו לאן כל זה בדיוק לוקח אותנו, אבל ביכולתי לומר שבשנה וחצי האחרונות סוגיית עזה עלתה חזק על הפרק. אם כשפרצנו את הדרך לחומש היה נראה שהתיישבות בעזה רחוקה, היום נראה שזה הרבה יותר קרוב ממה שחשבנו.

בימים האחרונים אנחנו שמחים מאוד על השבת החטופות, אבל מרגישים כאב גדול על חילול השם שנגרם סביבה. לראות את אויבינו משתוללים ברחובות, זה דבר נורא ואיום.

בכל שנה, לפני יום הזיכרון של אמי, אנחנו שובתים יחד כל האחים בביתו של אבי מורי. בשבת האחרונה עלו כמה זיכרונות בקשר

לאמא, ואחד האחים הזכיר שהדבר שהכי הכאיב לה והקשה עליה היה חילול השם. גם בזמנו, בגירוש מגוש קטיף, היא כל הזמן בכתה ואמרה שהאסון הגדול הוא לא רק במסירת חבלי ארץ לאויבינו אלא גם חילול השם הנורא. היא לא יכלה לסבול חילול השם. ולכן, יחד עם הדברים הטובים הכרוכים בכך שכל נשמה יהודית שחוזרת הביתה זהו פלא פלאים, הקושי על חילול השם הכרוך בעסקה הזו הוא נורא.

עם כל זה, בסך הכל אנחנו רואים שבשלוש השנים האחרונות יש התקדמות עצומה, ובעם ישראל חוזרת ומנשבת רוח גדולה של בריאות מתוך רצון לחזור ולבנות את הארץ, לחזור להיות עם יותר בריא, עם ששולט בארצו, עם שמוכן להרים את קרנו.

אנחנו מקווים שהימים האלה של שחרור החטופים והפסקת האש יהיו סוג של 'סוגריים' בתוך כל המערכה הגדולה הזאת שאנחנו נמצאים בה מאז שמחת תורה, ושנחזור להילחם בכל החזיתות, להשמיד את שלטון החמאס בעזה ולחזור ליישב אותה. זה דבר כל כך פשוט ומתבקש, ואני חושב שעם ישראל נמצא שם, רוצה לחזור לשם ומבין את זה. ואם צריך קצת סבלנות, הייתה לנו הרבה סבלנות בחומש, ובעזרת ה' נחזור לכבוש גם את עזה.

גאולה של בחירה

ישנן אמירות הנשמעות בחלל שחיילינו הקדושים נפלו בעזה לשווא, חלילה. איך הרב מתייחס אליהן?

כאמור, יש במסע הזה רגעים קשים ואסור להתעלם מהם. אלה באמת ימים של חילול השם גדול והם מטבעם עלולים לגרום להנמכת הרוח הציבורית. אבל כדרכו של משיח, הוא "נכסה ונגלה" כמו שלימדו אותנו חז"ל, וכנראה שאנחנו נמצאים בימים של כיסוי. עם זאת, אני חושב שזה נמהר מדי לומר אמירות כמו 'נפלו לשווא' וצריך להיזהר מהן. כל יהודי שנופל, הקדוש ברוך הוא אוסף את מסירות הנפש שלו ואת דמעות הכאב של עם ישראל על נפילתו, ושום דבר איננו לשווא. הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם גם מתוך ייסורים.

בדורנו, הקדוש ברוך הוא נותן לנו המון בחירה. זה חלק מהחידוש של הגאולה הזו - היא באה מלמטה ועם הרבה בחירה, ולכן התפקיד שלנו הוא מצד אחד לא להתייאש, ומצד שני לשים על השולחן את הסכנות והבעיות ולא להתעלם מהן.

אנחנו צריכים להילחם כדי למנוע את הסכנות הללו בכל האמצעים שבידינו, ולעשות את כל ההשתדלות כדי שנשוב להילחם בעזה, לכבוש אותה ולהתיישב בה. לכן אמנם צריך להיזהר מהאמירה שחיילינו נפלו לשווא, אבל בוודאי שהעניין הזה צריך לזעזע כל יהודי וחובה לתבוע את המשך הלחימה ואת הניצחון וההתיישבות, כדי שלא תהיה חס ושלום תחושה כזו.

צריך בכל הכוח להשתדל לשנות את המצב הזה, שהפסקת האש הזו תהיה רק למען החזרת החטופים ולא מעבר לזה. שלא נאבד לא רק את ההישגים הצבאיים, אלא גם את הברכה של הרוח הגדולה שהתעוררה בעם ישראל בשנה וחצי האחרונות. ברור שכל ההישגים הצבאיים נולדו מרוח גדולה ועצומה שהתעוררה בקרב החיילים והמפקדים, וזה משהו שאסור לנו לאבד בשום אופן.

בעזרת ה', נראה את חומש ואת עזה ממשיכות להיבנות - ויש לנו חלומות גם על לבנון ועל עבר הירדן, עד ארץ ישראל השלמה! ■

מכללה ירושלים
איכות תורנית-אקדמית-חינוכית

תואר שני במכללה ירושלים

מובילים במספר הסטודנטים מבין כלל המכללות בארץ!

1+1
תואר ולימודי תעודה

למידה היברידית
(רוב המפגשים בזום)

מסלולים נפרדים
לנשים ולגברים

93% מסיימים את התואר השני
מיד בסיום תקופת הלימודים

ניהול וארגון מערכות חינוך
מיומנויות וסימולציות בניהול,
הובלת צוותים, עיצוב זהות ניהולית

הוראת מחשבת ישראל ותושב"ע
לגברים - מסלול לרבני קהילות
לנשים - כלים בגישור, טיפוח רגשי

שנה אחת! 3 סמסטרים > יום בשבוע*
החזר שכר לימוד לזכאי משרד החינוך

ייעוץ חינוכי
ייעוץ בית ספרי / פרטי / קהילתי
/ הדרכת הורים
*לימודים עד פסח תשפ"ז

הוראת מתמטיקה/ מדעים
דגשים טכנולוגיים – מעשיים
גישות מתקדמות

לפרטים על התואר השני: 02-6750715/736 | rishumsheni@michlalah.edu
מכללה ירושלים, רח' ברוך דובדבני 36, ירושלים